

Mauer proti Rakousku, rozsudek ze dne 18. 2. 1997

Stěžovatel: Mauer

Žalovaný stát: Rakousko

Číslo stížnosti: 16566/90 a 16898/90

Datum: 18.02.1997

Článek Úmluvy: čl. 6 odst. 1
čl. 6 odst. 3

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: spravedlivý proces, správní řízení/soudní řízení správní, veřejné projednání

Významnost: 2

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

18. února 1997

VĚC MAUER

(Rozsudek ve věci Mauer versus Rakousko)

Evropský soud pro lidská práva, zasedající v souladu s článkem 43 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a příslušnými ustanoveními Jednacího řádu B jako Senát, který tvořili následující soudci: R. Bernhardt, předseda, F. Matscher, L. – E. Pettiti, E. Palmová, I. Foighel, A. N. Loizou, L. Wildhaber, B. Repik, P. Jambrek a dále H. Petzold, tajemník Soudu, a P. J. Mahoney, zástupce tajemníka Soudu, po neveřejné poradě, která se konala ve dnech 28. srpna, 24. října a 25. listopadu 1996 a 20. ledna 1997. posledně uvedeného data vynesl následující rozsudek:

POSTUP

1. Případ byl Soudu předán Evropskou komisí pro lidská práva (dále jen „Komise“) 15. září 1995 v tříměsíční lhůtě stanovené článkem 32 § 1 a článkem 47 Úmluvy. Tomu předcházelo podání dvou stížností proti Rakousku (č. 16566/90 a č. 16898/90). předložených Komisi podle článku 25 dne 18. ledna a následně 14. května 1990 rakouským občanem panem Wolfgangem Mauerem.

Požadavek Komise vycházel z článků 44 a 48 a z prohlášení, jímž Rakousko uznalo obligatorní pravomoc Soudu (článek 46). Předmětem žádosti bylo získání rozhodnutí, zda skutkový děj případu zakládá porušení závazků příslušného státu podle článku 6 § 1 Úmluvy.

2. V odpovědi na dotaz učiněný podle ustanovení 35 § 3 (d) Jednacího řádu B žadatel prohlásil, že si přeje osobně se zúčastnit soudního řízení, a ustanovil pana H. Bluma, právníka působícího v

Linzi, aby jej zastupoval (ust. 31).

3. Dne 29. září 1995 předseda Soudu, pan R. Ryssdal, rozhodl, že podle ust. 21 a v zájmu správného vykonání spravedlnosti bude ustanoven jeden Senát k jednání o obou případech.
4. Do ustanoveného Senátu byl z. moci úřední jmenován pan F. Matscher, zvolený soudce rakouské národnosti (článek 43 Úmluvy), a pan R. Bernhardt, místopředseda Soudu (ust. 21 § 4/b/). Dne 29. září 1995 předseda za přítomnosti tajemníka vylosoval dalších sedm členů, a to pány I. Foighela, R. Pekkanena, A. N. Loizou, L. Wildhabera, D. Golcheva, B. Repika a P. Jambreka (článek 43 in fine Úmluvy a ust. 21 § 5). Následně pan L. - E. Pettiti a paní E. Palmová, zastupující soudci, nahradili pány Pekkanena a Gotcheva, kteří se dalšího projednávání případu nemohli zúčastnit (ust. 22 § 1 a ust. 24 § 1).
5. Dne 23. listopadu Senát nařídil spojení uvedených dvou případů (ust. 39 § 3 in fine).
6. Pan Bernhardt z titulu předsedy Senátu (ust. 21 § 6) prostřednictvím tajemníka Soudu konzultoval se zástupcem rakouské vlády (dále jen „Vláda“), právním zástupcem žadatele a delegátem Komise postup soudního řízení (ust. 39 § 1 a ust. 40). Na základě toho tajemník obdržel postupně vyjádření Vlády 28. května 1996 a vyjádření žadatele (ve kterém žadatel také stanovil své požadavky podle článku 50 Úmluvy) 30. května. Delegát se k tomu vyjádřil písemně 3. července.

Dne 13. června 1996 vydala Komise několik dokumentů o řízení před ní, jak si od ní na základě pokynů předsedy vyžádal tajemník.

7. Dne 28. srpna 1996 Senát rozhodl, že veřejné zasedání v tomto případě nepovažuje za nutné, a to poté, co uznal, že podmínky pro takový odklon od běžného postupu byly splněny (ust. 27 a 40).
8. V souladu s nařízením předsedy z 29. srpna 1996 obdržel další materiály, od Komise 19. září 1996 a od Vlády 20. září.

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

1. Zvláštní okolnosti případu
2. Žadatel je rakouským občanem, narodil se v roce 1953 a v současné době žije ve Vídni. Podniká v taxislužbě.
3. První série řízení

(žádost 16566/90)

10. Dne 4. března 1988 byl spatřen vůz identifikovaný jako majetek žadatele, jak projíždí na červenou.
11. Dne 15. května 1988 Úřad spolkové policie ve Vídni zaslal žadateli písemný příkaz, aby identifikoval jeho řidiče.
12. Dne 20. května 1988 Úřad spolkové policie ve Vídni uložil Žadateli formou předběžného donucovacího příkazu pokutu 800 rakouských šilinků (ATS) a uvěznění na dobu 48 hodin v případě nezaplacení, a to za nedodržení jeho povinností registrovaného vlastníka vozu, když odmítl odhalit totožnost řidiče v určenou dobu v rozporu s článkem 103 § 2 zákona o motorových vozidlech z roku 1967 (viz níže uvedený odst. 22).
13. Žadatel tvrdí, že se pokoušel předložit písemné odvolání na policejní stanici nebo případně přednést svou námitku ústně, ale úředníci na policejní stanici odmítli spolupracovat.
14. Když úřad spolkové policie přistoupil k prosazení předběžného příkazu, žadatel se odvolával na zmíněné odmítnutí. Úřad proto zahájil běžné donucovací řízení, jehož výsledkem - po vyslechnutí žadatele - se 21. dubna 1989 stalo nařízení zahrnující pokutu 800 ATS (opět s uvězněním na 48 hodin v případě nezaplacení) a příkazující žadateli zaplatit náklady v částce 80 ATS.

15. Žadatel se odvolal k Zemskému vládnímu úřadu ve Vídni, který 12. června 1989 toto nařízení zrušil jako neplatné na základě toho, že žadatel fakticky nevznesl námitky proti původnímu předběžnému donucovacímu příkazu. Posledně zmíněný proto zůstává platným.
16. Žadatel podal stížnost týkající se tohoto rozhodnutí ke správnímu soudu, který 18. října 1989 odvolání zamítl bez projednávání (článek 35 § 1 zákona o správním soudu) a potvrdil rozhodnutí zemského vládního úřadu. Shledal, že odmítnutí policie přijmout jeho písemné odvolání nepřipravilo žadatele o možnost je podal: mohl je ještě vhodit do poštovní schránky nebo zaslat poštou.
17. Druhá série řízení

(žádost 16898/90)

17. Dne 6. srpna 1987 příslušníci vídeňské policie shledali, že pneumatika na jednom z žadatelových taxi měla příliš sjetý vzorek. Sepsali zprávu a zabavili poznávací značku vozu a technický průkaz.
18. Dne 20. září 1988 Úřad spolkové policie ve Vídni žadateli po jeho vyslechnutí uložil pokutu 500 ATS za nedodržení jeho povinností jako registrovaného vlastníka motorových vozidel (viz níže uvedený odst. 21), s uvězněním na 30 hodin v případě nezaplacení.
19. Žadatel se odvolal k Zemskému vládnímu úřadu ve Vídni, který potvrdil rozhodnutí úřadu spolkové policie 21. dubna 1989.
20. Žadatel podal další odvolání ke správnímu soudu 9. června 1989, stěžuje si inter alia, že zemský vládní úřad odmítl vyslechnout svědky, které žádal předvést.

Správní soud zamítl toto odvolání 13. prosince 1989 bez projednávání a nařídil žadateli zaplatit 2760 ATS za náklady. Jeho zdůvodnění vycházelo ze shledání, že další svědectví, které si žadatel přál předložit, bylo každopádně irrelevantní.

1. Příslušné domácí právo a praxe
2. Legislativa pro provoz na silnicích
3. Podle článku 103 § 1 odst. 1 zákona o motorových vozidlech z roku 1967 je registrovaný vlastník motorového vozidla odpovědný za udržování vozidla ve stavu, který odpovídá zákonu nebo stanovené legislativě.

Článek 7 § 1 zákona požaduje, aby motorová vozidla byla vybavena pneumatikami vhodnými pro typ vozidla. Směrnice 4 § 4 prováděcích směrnic pro motorová vozidla požaduje pro pneumatiky projednávaného typu vozidla, aby měly vzorek hluboký nejméně 1,6 mm.

22. Článek 103 § 2 zákona opravňuje kompetentní orgán, inter alia, žádat registrovaného vlastníka, aby sdělil jméno a adresu osoby, která vozidlo užívala v určitou dobu.
23. Podle článku 134 § 1 je nedodržení výše zmíněných ustanovení správním přestupkem, který může být potrestán pokutou až 30 000 ATS nebo až šesti týdny uvězněním v případě nezaplacení.
24. Postup
25. Pro popsání příslušného domácího postupu je odkazováno na rozsudek ve věci Umlauf v. Rakousko ze dne 23. října 1995 (Série A č. 328-B, ss. 34-36, §§ 14-23).

ŘÍZENÍ PŘED KOMISÍ

25. Pan Mauer podal své žádosti ke Komisi 18. ledna 1990 (žádost č. 16566/90) a 14. května 1990 (žádost č. 16898/90).

V první žádosti se odvolával na článek 6 §§ 1 a 3 (c) Úmluvy. Stěžoval si, že se mu nedostalo

spravedlivého a veřejného projednání soudem a že mu nebylo dovoleno osobně se hájit.

V druhé žádosti se žadatel odvolával na článek 6 §§ 1 a 3 (d). Stěžoval si, že se mu nedostalo spravedlivého projednání a že svědkové, které žádal předvést, nebyli vyslechnuti.

26. Komise prohlásila obě žádosti za přípustné 18. října 1994. Ve své zprávě z 27. června 1995 (článek 31) jednohlasně vyjádřila následující názory:

(a) v prvním případě (žádost č. 16566/90), že došlo k porušení žadatelova práva na projednání soudem, jak je zaručeno článkem 6 § 1, ale že neuskutečnění projednání správním soudem nepřineslo žádný samostatný sporný bod v rámci tohoto ustanovení;

(b) v druhém případě (žádost č. 16898/90), že došlo k porušení žadatelova práva na projednání soudem, jak je zaručeno článkem 6 § 1, ale že ani neuskutečnění projednání správním soudem, ani způsob, jakým byly posuzovány důkazy, nepřinesly žádný samostatný sporný bod v rámci tohoto ustanovení.

PŘÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

1. Rozsah případu před Soudem
2. Žadatel ve svém prohlášení odkazoval na třetí sérii řízení, která byla předmětem jeho žádosti ke Komisi. Prohlásil, že Komise spojila tuto žádost se žádostí č. 16566/90 k projednání v jedné sérii řízení.

Delegát Komise ve svém písemném vyjádření z 3. července 1996 uvedl, že zmíněná třetí série řízení nebyla součástí rozhodnutí Komise o přípustnosti v těchto případech. Podle jeho názoru se jí tudíž Soud nemusel zabývat.

28. Soud zdůraznil, že v souladu s jeho ustálenou judikaturou je rozsah případu před ním určen rozhodnutím Komise o přípustnosti (viz rozsudek ve věci Hussain v. Spojené království ze dne 21. února 1996). Jak upozornil delegát, třetí série řízení, na kterou se žadatel odvolával, není zahrnuta v žádném z rozhodnutí Komise o přípustnosti v tomto případě. Dodal, že Soud nemá pravomoc posoudit žadatelovy stížnosti, pokud se týká těchto řízení.

29. Údajné porušení článku 6 §§ 1, 3 (c) a (d) Úmluvy

30. S ohledem na první sérii řízení žadatel udal, že se mu nedostalo spravedlivého a veřejného projednání soudem a že mu nebylo dovoleno osobně se hájit. Uvedl v tomto ohledu porušení článku 6 §§ 1 a 3 (c) Úmluvy.

S ohledem na druhou sérii řízení prohlásil, že v rozporu s článkem 6 1 a 3 (d) se mu nedostalo spravedlivého řízení a že svědkové, které žádal předvést, nebyli vyslechnuti.

Článek 6 Úmluvy v rámci své relevance stanoví následující:

„1. Každý má právo na to, aby ..jeho záležitost byla spravedlivě ... projednána ... soudem ...

...

3. Každý, kdo je obviněn z trestného činu, má tato minimální práva:

...

(c) obhajovat se osobně nebo za pomoci obhájce podle vlastního výběru nebo, pokud nemá prostředky na zaplacení obhájce, aby mu byl poskytnut bezplatně, jestliže to zájmy spravedlnosti

vyžadují:

(d) vyslýchat nebo dál vyslýchat svědky proti sobě a dosáhnout předvolání a výslech svědků ve svůj prospěch za stejných podmínek, jako svědků proti sobě;

...“

Komise shledala, že článek 6 byl porušen. Vláda proti tomu neprotestovala.

30. Vláda potvrdila, že podstatné sporné body v rámci článku 6 Úmluvy vznesené v předložených případech byly stejné jako ve věcech Schmutz*, Umlauf, Gradinger, Pramstaller, Palaoro a Pfarrmeier v. Rakousko (rozsudky ze dne 23. října 1995, Série A č. 328 A-C a č. 329 A-C) a měly by být rozhodnuty stejným způsobem z důvodů uvedených v oněch rozsudcích.
31. V každém ze šesti předchozích případů Soud shledal, že došlo k porušení žadatelova práva na „přístup k soudu“, a vzhledem k tomuto shledání považoval za nezbytné rozhodnout specifickým způsobem o žadatelových dalších stížnostech týkajících se článku 6.

V předloženém případě neexistuje důvod sledovat jiný přístup.

Soud proto shledal, že došlo k porušení článku 6 § 1 v každé sérii řízení a že není nutné rozhodovat o údajných porušeních článku 6 § 3 (c) a (d) jednotlivě.

III. Aplikace článku 50 Úmluvy

32. Článek 50 Úmluvy stanoví:

„Jestliže Soud zjistí, že rozhodnutí nebo opatření soudního nebo každého jiného orgánu Vysoké smluvní strany je zcela nebo částečně v rozporu se závazky vyplývajícími z této Úmluvy, a jestliže vnitrostátní právo této strany umožňuje jen částečné odstranění důsledků takového rozhodnutí nebo opatření, rozhodnutí Soudu přizná v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

1. Újma
2. Morální újma
3. Žadatel si stěžoval, že utrpěl morální újmu jako výsledek potíží, jež mu byly způsobeny, zvláště následkem odmítnutí Vlády souhlasit s přátelským vyřešením jeho požadavků. Žádal Soud, aby mu v tomto ohledu přiznal 60 000 ATS za každou sérii řízení.
4. Vláda popřela, že by žadatel utrpěl jakoukoliv morální újmu.
5. Delegát Komise se nevyjádřil.
6. Za těchto okolností Soud shledal, že současný rozsudek sám o sobě znamená dostatečné zadostiučinění za jakékoliv potíže, kterým mohl být žadatel vystaven.
7. Peněžní újma
8. Žadatel požadoval, aby Soud nařídil navrácení částek, které musel zaplatit za pokuty a náklady.

Dále tvrdil, že jeho plány na rozšíření podnikatelské činnosti byly napadenými řízeními zbrzděny nejméně o pět let, což mu způsobilo „značnou skutečnou ztrátu v rozsahu 1 000 000 ATS“. Nicméně žádal Soud pouze o přiznání částky 40 000 ATS za každou sérii řízení.

38. Vláda tvrdila, že Soud nemá pravomoc anulovat výroky o vině vynesené národními soudy či nařídil navrácení pokut. Navíc při přiznávání náhrady nemůže spekulovat o tom, jaký by byl výsledek řízení, kdyby žadatel měl přístup k soudu v rámci znění článku 6 § 1 Úmluvy.
39. Delegát Komise se nevyjádřil.
40. Soud souhlasil s Vládou, že nemůže spekulovat o tom, jaký by mohl být výsledek

projednávaných řízení, kdyby nedošlo k porušení Úmluvy (viz rozsudek Umlauf v. Rakousko ze dne 23. října 1995, Série A č. 328-B, s. 40, § 47).

Pokud se týká žadatelova tvrzení, že jeho plány na rozšíření podnikatelské činnosti byly údajně ovlivněny projednávanými řízeními, žadatel ani neprokázal existenci a rozsah takové škody, ani nepřesvědčil Soud, že existuje příčinná souvislost mezi tímto a shledaným porušením. Proto v tomto ohledu nemůže být přiznána žádná náhrada.

1. Náklady a výdaje
2. Žadatel požádal Soud, aby mu přiznal částku 66 330 ATS za honorář právního zástupce zaplacený v souvislosti s řízením u domácího soudu a Komise. Další podrobnosti neuvedl.

Předložil také požadavek na částku 20 000 ATS za výlohy na cestovné, stravné a ubytování, zaplacené během řízení před Komisí.

Žadatel předložil podrobný výčet nákladů, které byly vynaloženy, pokud se týkalo řízení před Soudem. Dosáhly částky 54 725,44 ATS plus daň z přidané hodnoty, včetně určitých částek, jež měly pokrýt náklady spojené se slyšením u Soudu.

42. Vláda prohlásila, že se nemůže vyjádřit k žadatelovu požadavku na náhradu za honorář právního zástupce zaplacený v souvislosti s řízením u domácího soudu a Komise, k němuž nebyly přiloženy žádné podrobnější informace.

Dále se domnívala, že pro žadatele nebylo nutné osobně cestovat do Strasbourgu k přípravě a vedení soudního řízení. Jiní žadatelé byli schopni vést patřičné kroky z Rakouska, a proto by podle Vlády nebylo nerozumné očekávat totéž od pana Mauera.

Pokud se týká řízení u Soudu, poukázala, že se ve skutečnosti žádné slyšení nekonalo.

Považovala za rozumnou celkovou částku 70 000 ATS.

43. Delegát Komise se nevyjádřil.
44. Soud především poznamenal, že žadatelovy požadavky se týkaly všech tří sérií řízení u rakouských úřadů, přičemž – jak již upozornil – jeho pravomoc je omezena pouze na dvě z nich (viz výše uvedený odst. 28). Již z tohoto samotného důvodu nemohou být žadatelovy požadavky přijaty jako celek.

Pokud se týká žadatelových cestovních výdajů vynaložených během řízení před Komisí, mělo by být zaznamenáno, že žadatel sám obhajoval svůj vlastní případ. Proto, pokud se tyto výdaje týkají sérií řízení spojených s rozhodnutími Komise o přípustnosti, nelze přijmout, že nebylo nezbytné je vynaložit.

Na druhé straně, jak bylo správně poznamenáno Vládou, žádné slyšení před Soudem se nekonalo (viz výše uvedený odst. 7). Pokud nejsou spojeny se slyšením u Soudu, žadatelovy požadavky zde dosahují částky 35 725,44 plus daň z přidané hodnoty.

45. Žadatel nepředložil žádnou informaci upřesňující náklady spojené z každou ze dvou sérií domácích řízení. Stanovuje výši náhrady na spravedlivém základě. Soud žadateli přiznává 100 000 ATS plus daň z přidané hodnoty.
46. Úrok z prodlení
47. Podle informací dostupných Soudu je zákonná úroková míra užívaná v Rakousku ke dni přijetí tohoto rozsudku 4 % ročně.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. rozhoduje, že má pravomoc posoudit žadatelovo tvrzení o porušení Úmluvy pouze do té míry, pokud se týká dvou sérií řízení uváděných v rozhodnutích Komise o přípustnosti žádostí č. 16566/90 a č. 16898/90;
2. rozhoduje, že došlo k porušení článku 6 § 1 Úmluvy v obou sériích řízení;
3. rozhoduje, že není nutné posuzovat žadatelova tvrzení o porušení článku 6 § 3 (c) a 3 (d) Úmluvy jednotlivě;
4. rozhoduje, že tento rozsudek zakládá dostatečné spravedlivé zadostiučinění, pokud se týká jakékoliv utrpěné morální újmy;
5. rozhoduje, že žalovaná Vláda je povinna zaplatit žadateli během tří měsíců 100 000 ATS (sto tisíc rakouských šilinků) plus daň z přidané hodnoty a že prostý úrok 4 % ročně bude splatný od uplynutí výše uvedené tříměsíční lhůty až do vyrovnání;
6. zamítá zbytek žadatelových požadavků na spravedlivé zadostiučinění.

Vyhotoveno v jazyce anglickém a francouzském a vyhlášeno při veřejném zasedání v Paláci lidských práv ve Strasbourgu dne 18. února 1997.

Herbert PETZOLD

tajemník

Rudolf BERNHARDT

předseda

*) Viz Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu - přílohový sešit VII/96, Rozhodnutí Evropského soudu o stížnosti č. 15523/89, str. 27.